

1

Γλωσσική ανάπτυξη στη βρεφική και προσχολική ηλικία III

Σχέδιο μαθήματος

2

- Σύνταξη και Μορφολογία
- Πραγματολογικές δεξιότητες
 - Οριοθέτηση και θεωρητικές προσεγγίσεις
 - Δεξιότητες συνομιλίας
 - Αφηγηματικός λόγος

Σύνταξη και μορφολογία

Σύνταξη και μορφολογία

4

- Στην ηλικία των 2 ετών εμφανίζεται το στάδιο των πρώτων προτάσεων (προτάσεις 2-3 λέξεων) ή αλλιώς ο **τηλεγραφικός λόγος**.
- Ο **τηλεγραφικός λόγος** χαρακτηρίζεται από εκφωνήματα δύο λέξεων, τα οποία σταδιακά αυξάνονται σε μήκος και πολυπλοκότητα.

Μέσο Μήκος Εκφωνήματος

5

Το *Μέσο Μήκος Εκφωνήματος* (ΜΜΕ) (Mean Length of Utterance - MLU) αποτελεί έναν δείκτη για τον **προσδιορισμό του επιπέδου της μορφοσυντακτικής ανάπτυξης του παιδιού** και τελικά της πολυπλοκότητας του λόγου του (Blake, Quar taro, & Onorati, 1993).

- Μερικές από τις αλλαγές που συμβαίνουν στη γλωσσική ανάπτυξη κατά την προσχολική περίοδο αντιστοιχούν σε **αύξηση του Μέσου Μήκους Εκφωνήματος**.

Μέσο Μήκος Εκφωνήματος

- Το **Μέσο Μήκος Εκφωνήματος (ΜΜΕ)** μπορεί να υπολογιστεί σε
- λέξεις (**ΜΜΕ- Λ**) ή
- σε μορφήματα (**ΜΜΕ - Μ**)

- και χρησιμοποιείται τόσο στην έρευνα όσο και στην κλινική πράξη από τους λογοθεραπευτές

$$MME - \Lambda = \frac{\text{Συνολικός αριθμός λέξεων}}{\text{Συνολικός αριθμός εκφωνημάτων}}$$

$$MME - M = \frac{\text{Συνολικός αριθμός μορφημάτων}}{\text{Συνολικός αριθμός εκφωνημάτων}}$$

Στάδια μορφοσυντακτικής ανάπτυξης σύμφωνα με τον Brown

Στάδια μορφοσυντακτικής ανάπτυξης σύμφωνα με τον Brown

- **Οι αλλαγές στο Μέσο Μήκος εκφωνήματος** έχουν συσχετιστεί με τα **διαφορετικά στάδια στην ανάπτυξη της γλώσσας**, τα οποία προέκυψαν από μια μεγάλη διαχρονική έρευνα του Roger Brown (1973).

10

Πίνακας 6.6. Στάδια μορφοσυντακτικής ανάπτυξης σύμφωνα με τον Brown

Τα στάδια του Brown	Ηλικία σε μήνες	MME	Παραδείγματα στα αγγλικά	Παραδείγματα στα ελληνικά
Στάδιο I Αναδυόμενη χρήση των δηλώσεων μιας λέξης που εκφράζουν σημασιολογική γνώση	12-26	1,75	That dog No milk	Εκείνο σκύλος Όχι γάλα
Στάδιο II Αναδυόμενη χρήση των πρώτων λειτουργικών λέξεων	27-30	2,25	In box On box My cars	Μέσα στο κουτί Πάνω στο κουτί Τα αυτοκίνητά μου
Στάδιο III Εμφάνιση της χρήσης απλών μορφών προτάσεων	31-34	2,75	Me fell down Man's book Is it Alice? Yes, it is Was it Alice? Yes, it was	Εγώ έπεσα κάτω Το βιβλίο του άνδρα Είναι η Αλίκη; Ναι, είναι Ήταν η Αλίκη; Ναι, ήταν
Στάδιο IV Εμφάνιση περίπλοκων προτάσεων	35-40	3,5	A ballon On the book She jumped The puppy chews it Sofia likes you	Ένα μπαλόνι Πάνω στο βιβλίο Αυτή πήδηξε Το κουτάβι το μασάει Αρέσεις στη Σοφία
Στάδιο V Αναδυόμενη χρήση σύνθετων προτάσεων που περιλαμβάνουν ενωμένες φράσεις	41-46+	4.0	She does Are they swimming? Were you hungry? She's ready They're here Daddy's got tomatoes They're coming He's going I'm opening it up We're hiding It's freezing	Αυτή κάνει Κολυμπάνε; Πείνασες; Είναι έτοιμη Αυτοί είναι εδώ Ο μπαμπάς έχει ντομάτες Αυτοί έρχονται Αυτός πηγαίνει Το ανοίγω Κρυβόμαστε Κάνει παγωνιά

Ανατύπωση με άδεια: Bowen, C. (1998). *Brown's stages of Syntactic and Morphological Development*. Ανακτήθηκε από www.speech-language-therapy.com/index.php?option=com_content&view=article&id=33 στις 12/3/19.

Πίνακας 6.7. *Μοτίβα σημασιολογικών σχέσεων που εμφανίζονται στις προτάσεις των παιδιών στο Στάδιο Ι της μορφοσυντακτικής ανάπτυξης, σύμφωνα με τον Brown*

11

Σημασιολογικές σχέσεις	Παραδείγματα	Επικοινωνιακή πρόθεση
Δράση + Υποκείμενο	Daddy kiss	Daddy is kissing (Ο μπαμπάς φιλάει)
Δράση + Αντικείμενο	Push truck	Pushing the truck (Σπρώχνει το φορτηγό)
Δράση + Αντικείμενο	He wear hat	He wears a hat [(Ο άνδρας) φοράει ένα καπέλο]
Δράση + Τόπος	Play kitchen	I am playing in the kitchen (Παίζω στην κουζίνα)
Οντότητα + Τόπος	Dolly bed	The dolly is on the bed (Η κούκλα είναι πάνω στο κρεβάτι)
Πράξη + Τόπος	Sit chair	I want to sit on the chair (Θέλω να καθίσω πάνω στην καρέκλα)
Κάτοχος + Κατοχή (αντικείμενο)	Maria car	Maria's car (Το αυτοκίνητο της Μαρίας)
Οντότητα + Χαρακτηριστικό	Water hot	The water is hot (Το νερό είναι ζεστό)
Κτήτορας + Κτήση	Mommy hat	This is mommy's hat (Αυτό είναι το καπέλο της μαμάς)
Δεικτικό + Οντότητα	This train	This train (not that train) [Αυτό το τρένο (όχι εκείνο το τρένο)]

Ανατύπωση με άδεια: Bowen, C. (1998). *Brown's stages of Syntactic and Morphological Development*. Ανακτήθηκε από www.speech-language-therapy.com/index.php?option=com_content&view=article&id=33 στις 12/3/19.

Αξιολόγηση των σταδίων μορφοσυντακτικής ανάπτυξης του Brown

Αξιολόγηση των σταδίων

13

μορφοσυντακτικής ανάπτυξης του Brown

- Διαγλωσσική εφαρμογή της μεθόδου του, που βασίζεται στον υπολογισμό των μορφημάτων της αγγλικής γλώσσας, η οποία στερείται πλούσιας μορφολογίας σε σχέση με άλλες γλώσσες, όπως π.χ. η ελληνική ή η ιταλική.
- Σε γλώσσες με πλούσια μορφολογία, στις οποίες μια λέξη μπορεί να αποτελείται από τρία ή τέσσερα μορφήματα ο υπολογισμός του *Μέσου Μήκους Εκφωνήματος* σε μορφήματα μπορεί να οδηγήσει σε λανθασμένα αποτελέσματα.

Σύνταξη

¹⁴ **Παιδιά ηλικίας 3 ετών**, που μιλούν την αγγλική γλώσσα, φαίνεται ότι αντιλαμβάνονται πως **τα επίθετα που προηγούνται του ουσιαστικού το προσδιορίζουν**, π.χ. «μεγάλο σκυλί».

- Στην ίδια περίπου ηλικία εμφανίζονται οι **πρώτοι προσδιορισμοί που έπονται του ουσιαστικού** με τη χρήση επιρρημάτων όπως «that one there» και «this here» (Pinker, 2003).
- **Μέχρι το 4ο έτος** της ηλικίας το παιδί έχει κατακτήσει **ποσοτικούς δείκτες, δεικτικές αντωνυμίες και προθετικές φράσεις που έπονται του ουσιαστικού** (Allen, Sotaro, Ozyurek, & Fujii, 2007).
- Οι **δευτερεύουσες προτάσεις** που ακολουθούν το ουσιαστικό **εμφανίζονται** λίγο **αργότερα**.

Σύνταξη

Αίθετά νωρίς, τα παιδιά χρησιμοποιούν αυθόρμητα **απλά μεταβατικά ρήματα ή φράσεις** προκειμένου να περιγράψουν ενέργειες που περιλαμβάνουν αντικείμενα.

- ▶ Τέτοια παραδείγματα αφορούν ρήματα όπως /τρώω/, /πίνω/, /πετάω/, /κόβω/, /ανοίγω/, /παίρνω/, /βρίσκω/, /διαβάζω/, /βάζω/.
- ▶ Τα παιδιά, επίσης, χρησιμοποιούν και **αμετάβαρα ρήματα**.
- ▶ Το βασικό στοιχείο στα αμετάβαρα ρήματα είναι ότι χρησιμοποιούνται για ένα μόνο υποκείμενο και μία ενέργεια.
- ▶ Τα συνηθέστερα αμετάβαρα ρήματα που συναντά κανείς σε αυτές τις συντακτικές δομές είναι τα ρήματα /έρχομαι/, /πάω/, /πέφτω/, /κλαίω/, /γελάω/, /τρέχω/, /κάθομαι/, /κοιμάμαι/, /βάζω/ (Tomasello, 2003).

Σύνταξη

16

- ▶ Τα **παιδιά στην ηλικία των 3 ετών χρησιμοποιούν πολλά είδη προτάσεων** τα οποία έχουν μάθει για συγκεκριμένα ρήματα

Σύνταξη

17 **Είδη προτάσεων:**

- Μετά την ηλικία των 2 ετών τα παιδιά αρχίζουν να παράγουν
 - **απλές καταφατικές προτάσεις τριών λέξεων** (υποκείμενο + ρήμα + αντικείμενο), π.χ. «Ο μπαμπάς τρώει το γλυκό»,
 - και στη συνέχεια σε όλη τη διάρκεια της προσχολικής ηλικίας παράγουν **περισσότερο πολύπλοκες προτάσεις**, οι οποίες περιλαμβάνουν επιθετικούς προσδιορισμούς, π.χ. «το καλό παιδί», και ρηματικές φράσεις, π.χ. «παιίζει με την κούκλα της» (Owens, 2005).
- Οι καταφατικές προτάσεις με **προστακτική** εμφανίζονται περίπου μετά την ηλικία των **2,5 ετών** (Carston, 2008).

- **Σύνδεση προτάσεων:** Αναμένεται **μετά την ηλικία των 3 ετών τα παιδιά να συνδέουν προτάσεις που περιγράφουν ακολουθίες χρησιμοποιώντας τη λέξη /και/**,
- **όπως:** «*Και χάιδεψα το γατάκι. Και νιαούρισε. Και έτρεξα στο σπίτι*».

Σύνταξη

¹⁹ Τα παιδιά **2 -4 ετών** αρχίζουν να χρησιμοποιούν προτάσεις που χαρακτηρίζονται από παράταξη (**πααρατακτική σύνδεση**), δηλαδή από ένωση δύο ανεξάρτητων/κύριων προτάσεων (π.χ. «Η Άννα έπεσε και χτύπησε») (Bowerman, 1979).

- Συνήθως, ο **σύνδεσμος /και/** μπορεί να χρησιμοποιείται από **5 έως 20 φορές πιο συχνά** από οποιοδήποτε άλλο συνδετικό στην ομιλία των παιδιών προσχολικής ηλικίας (Gloria, Hanauer, Wiethan, Noro, & Mota, 2016).
- Τα παιδιά χρησιμοποιούν **πολύ λίγες σύνθετες προτάσεις** οι οποίες περιλαμβάνουν μία κύρια και τουλάχιστον μία δευτερεύουσα πρόταση (π.χ. «Ο Γιώργος έφυγε γιατί πεινούσε»).

Μορφολογία

20

Περιορισμένη έρευνα για την κατάκτηση της μορφολογίας στα πρώτα χρόνια της γλωσσικής ανάπτυξης στην ελληνική γλώσσα (Doukas & Marinis, 2012 · Katis, 1984 · Christofidou, 1998).

- Από τη μελέτη των συγχρονικών δεδομένων προέκυψε ότι **ο ενικός αριθμός στην ελληνική γλώσσα αναδύεται νωρίτερα και είναι πιο συχνός συγκριτικά με τον πληθυντικό αριθμό** (Katis, 1984) .
- Τα **μορφήματα του προσώπου και του αριθμού** του ρήματος χρησιμοποιούνται ορθά και παραγωγικά ήδη από την πολύ μικρή ηλικία των **3 ετών** στα παιδιά που μιλούν την ελληνική γλώσσα (Doukas και Marinis, 2012).

Πραγματολογικές δεξιότητες: Οριοθέτηση και θεωρητικές προσεγγίσεις

Πραγματολογικές δεξιότητες: Οριοθέτηση και θεωρητικές προσεγγίσεις

22

- Σύμφωνα με την Adams (2002), ο όρος πραγματολογία αφορά μια **ομάδα συμπεριφορών που σχετίζονται με τον τρόπο που η γλώσσα χρησιμοποιείται για να μεταφέρει μηνύματα.**
- Αυτή η μετάδοση μηνυμάτων εξαρτάται όχι μόνο από τις **γλωσσικές γνώσεις** αλλά και από την **έκφραση του προσώπου** που μπορεί να συνοδεύει την ομιλία, τα πρόσωπα που εμπλέκονται και τη συγκεκριμένη πρόθεση του μηνύματος που εκπέμπεται από τον ομιλητή.

Πραγματολογικές δεξιότητες: Οριοθέτηση και θεωρητικές προσεγγίσεις

23

- ▶ Η κατάρκτηση των πραγματολογικών δεξιοτήτων περιλαμβάνει
- ▶ την **ανάπτυξη της ικανότητας** των παιδιών
 - ▶ για **επικοινωνιακή χρήση του λόγου** στο πλαίσιο των γλωσσικών πράξεων,
 - ▶ για **συζητήσεις**
 - ▶ για **συνεχή λόγο** (discourse) (πλαισιωμένο, αποπλαισιωμένο, αφηγηματικό λόγο κ.λπ.).

Πραγματολογικές δεξιότητες: Οριοθέτηση και θεωρητικές προσεγγίσεις

24

- **Η έρευνα για την κατάκτηση της πραγματολογίας στη μητρική γλώσσα επικεντρώνεται σε τέσσερις τομείς**, που είναι οι παρακάτω:
- **Ανάπτυξη των γλωσσικών πράξεων ή των επικοινωνιακών λειτουργιών των προτάσεων κατά τη συζήτηση.**
 - Για παράδειγμα, όταν τα παιδιά χρησιμοποιούν φράσεις για να αναφερθούν σε γεγονότα, να κάνουν δηλώσεις για τον κόσμο,
 - να αναζητήσουν τη δράση ή να εμποδίσουν τη δράση (Dore, 1975 · Searle, 1969).

Πραγματολογικές δεξιότητες: Οριοθέτηση και θεωρητικές προσεγγίσεις

25

- **2. Αναδυόμενη ικανότητα συνομιλίας σε πρόσωπο με πρόσωπο - λεκτική αλληλεπίδραση.**
 - περιλαμβάνει τη **γνώση τού πότε και πώς το παιδί μπορεί να πάρει τον λόγο στη συζήτηση**, πώς να ξεκινήσει, να αναπτύξει (να επεξεργαστεί) ή να ολοκληρώσει ένα θέμα. Πώς να απαντήσει σε έναν συνομιλητή λαμβάνοντας υπόψη τους πραγματολογικούς περιορισμούς που έχουν τεθεί προηγουμένως από τον συνομιλητή.
 - Η αναδυόμενη ικανότητα συνομιλίας περιλαμβάνει επίσης δεξιότητες που σχετίζονται με την **ανίχνευση πιθανών προβλημάτων κατά την επικοινωνία**, των αιτιών τους αλλά και του τρόπου που μπορούν να ξεπεραστούν (Garvey, 1984).

Πραγματολογικές δεξιότητες: Οριοθέτηση και θεωρητικές προσεγγίσεις

26

- 3. **Προσαρμογή της γλώσσας του ατόμου ώστε να ταιριάζει στο κοινωνικό πλαίσιο** της συνομιλίας σύμφωνα με τις πολιτισμικές συμβάσεις και τους κοινωνικούς ρόλους.
- Εδώ συμπεριλαμβάνονται ζητήματα ευγένειας, τυπικότητας, η ηλικία ή η κατάσταση του ακροατή.

Πραγματολογικές δεξιότητες: Οριοθέτηση και θεωρητικές προσεγγίσεις

27

- **4. Η ικανότητα να χρησιμοποιήσει εκτεταμένο λόγο,**
 - π.χ. για να πει μια ιστορία (αφήγηση),
 - να εξηγήσει ένα γεγονός,
 - να δώσει οδηγίες για το πώς κάποιος να κάνει κάτι ή πώς να πάει κάπου,
 - ή να πείσει έναν ακροατή χρησιμοποιώντας επιχειρήματα.
 - Αυτά αναφέρονται ως *διαφορετικά «είδη» συνεχούς λόγου* (genres) και απαιτούν την οργάνωση των φράσεων σε συνεκτικά μηνύματα.

Δεξιότητες συνομιλίας

Δεξιότητες συνομιλίας

29

Δομικά στοιχεία μιας συνομιλίας:

- Για να μπορέσουν τα παιδιά να συμμετάσχουν αποτελεσματικά σε μια συζήτηση, θα πρέπει:
- (α) να εκκινήσουν ένα θέμα,
- (β) να μπορούν να εναλλάσσουν τη λήψη σειράς διατηρώντας το θέμα, και
- (γ) να αποσαφηνίζουν κάτι που δεν έγινε αντιληπτό χρησιμοποιώντας στρατηγικές αναθεώρησης.

Αφηγηματικός λόγος

Αφηγηματικός λόγος

31 Σύμφωνα με τη Hickman (2004), αφηγηματικός λόγος είναι κάθε μορφή λόγου που παρουσιάζει ανθρώπινες εμπειρίες και δράσεις με τέτοιο τρόπο ώστε να φαίνεται η **αιτιακή τους σχέση και η χρονική τους εξέλιξη.**

- Τα παιδιά κατά **τα πρώτα χρόνια της προσχολικής ηλικίας αρχίζουν να συνδέουν τα γεγονότα γραμμικά και αργότερα μέχρι την ηλικία των 6 ετών μπορούν να πραγματοποιούν και αιτιολογικές συνδέσεις** και να αναπτύξουν περαιτέρω την ικανότητά τους να αφηγούνται ιστορίες.

Αφηγηματικός λόγος

32

► Δομικά στοιχεία μιας αφήγησης:

► *Μακροδομή των αλληλουχιών συμβάντων με τη μορφή της Γραμματικής της Ιστορίας (Story Grammar) (Applebee, 1978· Labov & Waletzky, 1967· Labov, 1972· Mandler, 1978· McCabe & Peterson, 1991).*

► *Μικροδομή*

Αφηγηματικός λόγος

33 Η αναπτυξιακή πορεία των αφηγήσεων:

- ▶ Η αφηγηματική ικανότητα ακολουθεί μια αναπτυξιακή πορεία (Botvin & Sutton-Smith, 1977 · Umiker-Sebeok, 1979).
- ▶ Ο Applebee (1978) παρουσίασε **έξι αναπτυξιακά επίπεδα**. Τα επίπεδα αυτά στηρίζονται στα βασικά στοιχεία της επικέντρωσης (εστίαση σε ένα θέμα) και της αλυσιδωτής οργάνωσης (γεγονότα σε αλληλουχία).
- ▶ Οι Stein και Glenn (1979) πρότειναν ένα **μοντέλο** για την ανάπτυξη της αφηγηματικής δεξιότητας που βασιζόταν στη *Γραμματική της Ιστορίας* για να περιγράψουν τα επίπεδα των αφηγήσεων μέχρι και τη σχολική ηλικία.

Αφηγηματικός λόγος

34

➤ Σύμφωνα με τους Stein και Glenn (1979), η εσωτερική δομή μιας ιστορίας μπορεί να περιλαμβάνει τα παρακάτω:

- (α) *πλαίσιο/εισαγωγή των χαρακτήρων* (εισαγωγή των βασικών πρωταγωνιστών καθώς και του τόπου και του χρόνου που λαμβάνει χώρα η ιστορία),
- (β) *αρχικό γεγονός* (μια ενέργεια ή ένα γεγονός τα οποία οδηγούν στην έναρξη της ιστορίας, την περιγραφή του προβλήματος ή του διλήμματος),
- (γ) *εσωτερική αντίδραση* (οι αντιδράσεις του πρωταγωνιστή στο αρχικό γεγονός),
- (δ) *προσπάθεια* (μια ενέργεια ή ένα σχέδιο του πρωταγωνιστή για να λύσει το πρόβλημα),
- (ε) *συνέπειες* (το αποτέλεσμα των προσπαθειών του πρωταγωνιστή), και
- (ζ) *πρώτη αντίδραση* (η αντίδραση).

Αφηγηματικός λόγος

35

- Η *Γραμματική της Ιστορίας* περιλαμβάνει τα παρακάτω στοιχεία:
- (1) αναφορά στο πρόβλημα του κεντρικού ηρώα,
- (2) περιγραφή των προσπαθειών για να λυθεί το πρόβλημα,
- (3) ανάλυση των αλυσιδωτών γεγονότων που οδηγούν στη λύση,
- (4) αντίδραση των χαρακτήρων στα γεγονότα της ιστορίας (Dimino, Gersten, Carnine, & Blake, 1990).

Αφηγηματικός λόγος

36

οι Stadler και Ward (2005) πρότειναν **πέντε επίπεδα αφηγήσεων** τα οποία συνδυάζουν τα χαρακτηριστικά των προηγούμενων μοντέλων

- 1. Ονοματοθεσία,** όπου τα παιδιά χρησιμοποιούν ονοματικές ετικέτες και επαναλαμβανόμενο συντακτικό.
- 2. Παράθεση,** όπου τα παιδιά αναφέρουν αντιληπτικές ιδιότητες ή δράσεις των χαρακτήρων, χωρίς να δηλώνουν τις μεταξύ τους αιτιακές και χρονικές σχέσεις.

Αφηγηματικός λόγος

37

3.Σύνδεση και σε αυτό τα παιδιά αναφέρονται στις ενέργειες των χαρακτήρων που συνδέονται με γεγονότα στην ιστορία χωρίς χρονική σειρά.

4.Αλληλουχία. Τα παιδιά ηλικίας 5 ετών συνδέουν χρονικά τα γεγονότα μεταξύ τους και χρησιμοποιούν πιο αναπτυγμένα επίπεδα γλώσσας, όπως χρήση του ευθέος λόγου, των συνδέσμων /αλλά/ και /γιατί/, και χρονικά επιρρήματα όπως /όταν/, /αφού/, /μετά/.

5. Αφήγηση, οι αφηγήσεις των παιδιών, εκτός του ότι περιλαμβάνουν όλα τα προηγούμενα χαρακτηριστικά, εμπεριέχουν στην πλοκή της ιστορίας και έναν σχεδιασμό για την επίτευξη ενός τελικού στόχου.

Πίνακας 6.9. Επίπεδα αφηγήσεων στη δοκιμασία ελεύθερης αφήγησης του Λογόμετρου

Παιδιά	Επίπεδα αφήγησης	Παραδείγματα αφηγήσεων
Αγόρι (3,5 ετών)	Επίπεδο 1: Ονοματοθεσία	<i>τούρτα μπαλόνια παιδάκια μωρό μαμά πάρτι</i>
Κορίτσι (4,4 ετών)	Επίπεδο 2: Παράθεση	<i>Μια φορά ήταν ένα πάρτι και μετά άνοιξε την πόρτα κάποιος και μετά είδανε έναν κλόουν και μετά έριξαν ένα πολύχρωμο σκοινί μετά η μαμά πήρε αγκαλιά το μωρό μετά έκανε ένα αστείο και όλοι γελάσανε.</i>
Κορίτσι (5,6 ετών)	Επίπεδο 3: Αλληλουχία	<i>Μια φορά κι ένα καιρό ζούσε μία κοπέλα που είχε πάρτι και ετοίμασε χυμό και τούρτα και πιάτα και χαρτοπετσέτες να φάνε όλα τα παιδιά. Και κάνανε πάρτι. Μετά ήρθε ο κλόουν και μετά πετάζανε τα μπαλόνια και μετά η μαμά πήρε τη μικρή, το μωρό, και τη βλέπανε τα άλλα μωρά και φουσκώσανε μπαλόνια.</i>
Κορίτσι (6,5 ετών)	Επίπεδο 4: Αφήγηση	<i>Μια φορά κι έναν καιρό, η μαμά, επειδή ήταν τα γενέθλια της μικρής, έφτιαξε μια τούρτα και μετά κάλεσε τον κλόουν να έρθει κι εκείνος να κάνει κόλπα. Και φούσκωσαν και μπαλόνια και μετά ήρθε ο κλόουν, τους είπε: «Θέλετε να κάνουμε κόλπα;» και τα παιδιά είπαν όλα «ναι». Και μετά ο κλόουν τούς έκανε ένα κόλπο. Μετά η μαμά πήρε το παιδάκι και το άλλαξε και μετά ήρθε και το μικρό και παίζανε όλοι μαζί, μαζί με τον κλόουν που έκανε κόλπα.</i>

Αφηγηματικός λόγος

39

- **Είδη αφηγήσεων:** Οι αφηγήσεις των παιδιών διακρίνονται σε τέσσερα είδη:
 - (α) **την εξιστόρηση** (recounts),
 - (β) **την περιγραφή**,
 - (γ) **τις πληροφορίες** (accounts) και
 - (δ) **τις φανταστικές ιστορίες** (fictionalized stories) (Heath, 1986, 1988).
- Η **εξιστόρηση** αναφέρεται σε προηγούμενες εμπειρίες στις οποίες συμμετείχε το παιδί. Συνήθως, ένας ενήλικας που έχει μοιραστεί την ίδια εμπειρία με το παιδί του ζητά να μιλήσει γι' αυτήν.

Αφηγηματικός λόγος

40

Με την **περιγραφή** το παιδί εξηγεί κάποιο πρόσφατο ή αναμενόμενο γεγονός και κάποιες άλλες φορές καθοδηγεί τους άλλους σε παιχνίδια φαντασίας, όπως για παράδειγμα:

- Οι **πληροφορίες** είναι αυθόρμητες αφηγήσεις με τις οποίες τα παιδιά μοιράζονται τις εμπειρίες τους: «Το ξέρεις αυτό;».
- Οι **φανταστικές ιστορίες**, παρόλο που είναι πλασματικές και μπορεί να ποικίλλουν ως προς το περιεχόμενο, διαθέτουν μία γνωστή και αναμενόμενη δομή ή πλοκή. Η πιο συνηθισμένη δομή είναι αυτή στην οποία ο βασικός χαρακτήρας πρέπει να ξεπεράσει μερικά προβλήματα ή προκλήσεις.

Αφηγηματικός λόγος

- Από την ηλικία των 3 ετών και μετά αναμένεται ότι τα παιδιά θα χρησιμοποιούν όλα τα είδη αφήγησης

Ερωτήσεις

42

1. Τι είναι ο τηλεγραφικός λόγος; Τι είναι το ΜΜΕ και πως αξιολογείται;
2. Τι γνωρίζετε για τα στάδια μορφοσυντακτικής ανάπτυξης σύμφωνα με τον Brown; Μπορούν να εφαρμοστούν σε άλλες γλώσσες;
3. Σε τι αφορά η πραγματολογία σύμφωνα με τον Adam (2002);

Ερωτήσεις

43

5. Να αναφέρετε παραδείγματα γλωσσικών πράξεων ή επικοινωνιακών λειτουργιών των προτάσεων κατά τη συζήτηση των παιδιών.

6. Τι περιλαμβάνει η αναδυόμενη ικανότητα συνομιλίας σε πρόσωπο με πρόσωπο - λεκτική αλληλεπίδραση;

7. Σε τι αφορά η προσαρμογή της γλώσσας του ατόμου ώστε να ταιριάζει στο κοινωνικό πλαίσιο;

8. Σε τι αναφέρεται η ικανότητα των παιδιών να χρησιμοποιούν εκτεταμένο λόγο;

9. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία μιας συνομιλίας;

Ερωτήσεις

44

11. Ποια είναι τα δομικά στοιχεία μιας αφήγησης;
12. Τι περιλαμβάνει η γραμματική της ιστορίας;
13. Τι γνωρίζετε για την αναπτυξιακή πορεία των αφηγήσεων σύμφωνα με τους Stadler and Ward;
14. Ποια είναι τα βασικά είδη των αφηγήσεων των παιδιών προσχολικής ηλικίας;